

REFORME ZA PRIVREDNI RAST I OTPORNOST POSLOVANJA 2022.

ODBOR ZA ENERGETIKU

AMCHAM SERBIA
A LEADER IN CHANGE

ODBOR ZA ENERGETIKU

Stabilno snabdevanje energijom od primarnog je značaja za dalji privredni razvoj, a trenutna energetska kriza samo naglašava koliko su zapravo hitni i ozbiljni naredni koraci koje Vlada Republike Srbije mora da preduzme kako bi na kratak rok osigurala dostupnost energenata i stabilnost snabdevanja energijom, istovremeno povećala diversifikovanost izvora energije i stepen energetske efikasnosti, dok na srednji rok delotvorno prešlo na čistije i pouzdanije energente, uključujući i obnovljive izvore energije.

Obezbeđivanje stabilnog i neometanog snabdevanja energijom tokom 2022. i 2023. godine uz upravljanje fluktuacijama cena i povećanje energetske efikasnosti najhitnije je i najznačajnije pitanje za održavanje postojećeg stepena ekonomske aktivnosti tokom trenutne energetske krize. Istovremeno, važno je i **zaokružiti regulatorni okvir za privlačenje investicija u sektor obnovljivih izvora energije, što predstavlja glavni preduslov za diversifikaciju izvora energije i ostvarivanje optimalnog odnosa energenata**, što bi, na srednji rok, trebalo da pruži podršku stabilizaciji snabdevanja energijom i umanju pritisak na fluktuacije cena. Budući da je jasno da su potrebna značajna ulaganja u razvoj kapaciteta mreža za prenos i distribuciju električne energije, kao i hidropotencijala, neophodno je usvojiti kredibilan investicioni plan za finansiranje tih ulaganja.

CILJ 1: POVEĆANJE UDELA ENERGIJE IZ OBNOVLJIVIH IZVORA

... KROZ KREIRANJE ZAKRUŽENOG I STABILNOG REGULATORNOG OKVIRA ZA RAZVOJ PROJEKATA OBNOVLJIVIH IZVORA ENERGIJE

IZAZOV: Izmenama Zakona o energetici i donošenjem Zakona o korišćenju obnovljivih izvora energije tokom 2021. godine, unapređen je pravni okvir za energetske tranzicije i usklađen sa najvišim evropskim standardima. Ovi koraci dalji su pozitivan signal investitorima u oblasti obnovljivih izvora energije, garantujući da će se reforma i dekarbonizacija energetskog sektora u Republici Srbiji sprovesti efikasno i transparentno. Pored toga što predstavlja temelj dobre investicione klime, ovaj pravni okvir bi trebalo da donese velike koristi za potrošače i privredu u celosti, i to kroz značajno manje potrebe za uvozom električne energije i povećanje likvidnosti tržišta. Ne manje važno, povećanje udela obnovljivih izvora energije u ukupnom energetske bilansu značajno bi uticalo i na poboljšanje kvaliteta vazduha i životne sredine.

Ipak, **više od godinu dana nakon usvajanja ovog regulatornog okvira, prateći podzakonski akti koji bi omogućili sprovođenje zakonskih rešenja još uvek nisu doneti**, što uzrokuje kašnjenje u razvoju projekata obnovljivih izvora energije i izgradnji novih kapaciteta. Zastoj u usvajanju implementacionih propisa unosi značajnu pravnu nesigurnost investitorima, što za posledicu može doneti višegodišnji zaostatak u realizaciji projekata i izostanak novih megavata u mreži, neophodnih u vreme aktuelne energetske krize.

Neki od postojećih izazova koji predstavljaju prepreku nastavku zelene energetske tranzicije jesu pitanje balansiranja proizvodnje električne energije i prateće pitanje izgradnje dodatnih kapaciteta skladištenja, ali i nerazvijenost visokonaponske mreže, veliki broj zahteva upućenih operatoru sistema za priključenje na mrežu i odsustvo selektivnih mehanizama za priključenje, kao i nedovoljno stimulativna maksimalna otkupna cena za električnu energiju vetra.

PREDLOZI REŠENJA:

- **Usvajanje Integrisanog nacionalnog plana za energetiku i klimu** (sa fokusom na vremenske okvire za izgradnju novih reverzibilnih hidroelektrana i uvođenje poreza na CO₂).
- Donošenje **Uredbe o uslovima isporuke i snabdevanja električnom energijom** kojom bi se pojednostavili uslovi i procedure za priključenje novih kapaciteta na mrežu. Nova uredba treba da poštuje princip pravne sigurnosti u pogledu projekata za koje je već pokrenut postupak za priključenje, uz istovremeno pooštavanje kriterijuma u procesu apliciranja, kroz

uvođenje mehanizama za izbegavanje zloupotrebe prava (npr. uvođenje obaveze podnosioca zahteva da dostavi instrumente obezbeđenja koji dokazuju njihovu ozbiljnost, pod uslovom da iznosi budu takvi da ne predstavljaju neopravdanu barijeru za nove učesnike).

- Donošenje **Uredbe o preuzimanju balansne odgovornosti i kriterijumima za utvrđivanje likvidnosti organizovanog unutardnevnog tržišta**, kojom će se obezbediti tržišni uslovi za regulisanje balansne odgovornosti (uključujući i bafere za debalans i visinu fiksne naknade u slučaju debalansa) tokom prelaznog perioda, prihvatljivi za investitore, ali i za EPS i EMS;
- **Revizija maksimalne otkupne cene električne energije proizvedene u vetroelektranama i usvajanje cena za solarne i druge tehnologije**, koja bi prepoznala stvarni CAPEX i OPEX u odnosu na ove projekte;
- Stvaranje regulatornog okvira za **postavljanje velikih kapaciteta za skladištenje električne energije** (baterije, vodonik itd.), koji će omogućiti brze procedure izdavanja dozvola za razvoj i izgradnju ovih kapaciteta, a posebno u pogledu priključenja ovih kapaciteta na sistem;
- **Donošenje zajedničke odlike Ministarstva rudarstva i energetike i Ministarstva finansija** o načinu obračuna cene pristupa sistemu za distribuciju električne energije kod kupca-proizvođača, kojom bi se priznala naknada samo na utrošenu energiju i omogućio kompanijama razuman period povraćaja investicije.

... KROZ RACIONALIZACIJU ADMINISTRATIVNIH PROCEDURA ZA UBRZANJE ZELENE TRANZICIJE

IZAZOV: Komplikovane procedure i suvišni administrativni zahtevi često dodatno usporavaju razvoj projekata obnovljivih izvora energije.

PREDLOZI REŠENJA:

- **Uklanjanje nepotrebnog administrativnog opterećenja za razvoj projekata obnovljivih izvora** (npr. zastareli Zakon o kulturnim dobrima, koji propisuje obavezu da solarni projekti dobijaju saglasnost za izvođenje projekata, bez obzira na to što ovi projekti ne podrazumevaju iskopavanje zemlje);
- **Poštovanje propisanih rokova u okviru jedinstvene procedure za izdavanje građevinskih dozvola**, uključujući i izricanje novčanih i drugih sankcija za službenike koji odlažu rokove.

... KROZ UBRZANJE PROCEDURA ZA RAZVOJ REVERZIBILNIH HIDROELEKTRANA

IZAZOV: Aktuelna svetska energetska kriza, koja se ogleda u nedovoljnim količinama električne energije i prirodnog gasa na svetskom, pa i evropskom tržištu, a koja je dovela do ekstremnih cena ovih energenata, ukazala je na neophodnost ubrzanog rada na projektima starim gotovo pola veka – izgradnji reverzibilnih hidroelektrana Bistrica i Đerdap 3.

Izgradnja ovih reverzibilnih hidroelektrana od velikog je značaja za stabilnost energetskog sistema – ne samo kroz proizvodnju dodatnih količina električne energije, već i mogućnost balansiranja proizvodnje iz vetro i solarnih elektrana, a posebno imajući u vidu visoke troškove izgradnje baterijskih kapaciteta za skladištenje.

PREDLOG REŠENJA: Ubrzati procedure za razvoj reverzibilnih hidroelektrana, koje bi mogle imati veliki udeo u prelasku na čiste izvore energije. Razložiti investicioni plan na deo koji može da se finansira iz internacionalnih fondova, poput same hidroelektrane, i deo koji država mora da finansira ili obezbedi garancije, kao što su sama brana i ostali pristupni radovi. Prema stepenu završenosti analiza i trenutno postojećoj tehničkoj dokumentaciji, RHE Bistrica predstavlja preferiranu opciju u odnosu na gradnju RHE Đerdap 3. Izgradnjom reverzibilnog hidro postojenja Bistrica, dobija se fleksibilan elektroenergetski proizvodni kapacitet u srcu elektroenergetskog sistema ne samo Srbije, već čitavog regiona.